

.....
**N.N. Kondel-Perminov THE PROBLEM OF THE DEVELOPMENT TOPICS «BАРSKIY PLOT
PODOL: EUROPEAN HERITAGE AND PROSPECTS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT»**

The article discusses the problematic situation of historical cities of Ukraine in the post-Soviet period. Substantiates the need to harness the cultural and historical heritage as a major resource development. Submitted scheme soorganizatsii all actors and partners for the project of sustainable cultural, social and economic development of the city Bar and Barsky subregion, whose history is connected not only with the history of Podolia, but also across Europe.

Keywords: sustainable development, historic town, civil society, culture, heritage, law, economics, governance, strategy, projects, resources, city bar, a gentleman's subregion.

УДК 025.5

С.М. Філіпова

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БАРСЬКОЇ РАЙОННОЇ БІБЛІОТЕКИ

Стаття присвячена висвітленню питань розвитку Барської районної бібліотеки та її впливу на поступ громади, завдяки проектній діяльності, розкриттю потенціалу ефективної взаємодії бібліотеки і громади в контексті просторового розвитку Барського краю.

Ключові слова: Барська районна бібліотека, Асоціація користувачів Барської районної бібліотеки «Світ інформації», проектна діяльність, Центр проектного менеджменту, територіальна громада, розвиток.

Набуття містом Баром прогресивного укладу життя, що регулювався нормами магдебурзького права, спричинило відчутний вплив на закріплення за нашим краєм статусу соціально розвинутого простору. Минули століття, але відгомін суспільного розвитку тієї історичної доби залишається поштовхом і для сучасних перетворень.

В умовах сьогодення помітну соціокультурну роль у житті краю відіграє Барська районна бібліотека, яка позиціонується як активна інституція громадського розвитку району, своєрідний центр перетворень громади. Сприяє цьому високий рівень розвитку закладу, завдяки результатам здійсненої проектною діяльністю. Саме робота в напрямі інноваційних перетворень зумовила стрімкий стрибок у справі покращення іміджевої привабливості бібліотеки. Протягом останніх шести років Барська бібліотека цілеспрямовано вдосконалювала різні напрямки багатоаспектної діяльності – в організації нових послуг, оновленні методів управління, оптимізації процесів інформаційно-бібліотечної діяльності, використанні нових технологій, здійсненні проектного менеджменту, проведенні роботи над розвитком третього сектору та мобілізацією ресурсів територіальних громад. Повною мірою бібліотека відповідає тим вимогам, які ставить сучасне інформаційне суспільство перед компетентністю свого члена і його здатністю до активної діяльності за мінливих умов дійсності.

Наш досвід діяльності у проектах напрацьовувався з 2004 року. Відтоді колектив працівників усвідомив важливість інноваційної складової як необхідного елемента розвитку бібліотеки, що забезпечує сучасні конкурентоспроможні послуги для населення територіальної громади.

Для здійснення успішної діяльності та співпраці в проектах бібліотека налагодила ділові зв'язки з багатьма організаціями-партнерами, серед яких Барська районна рада, Барська РДА, Вінницька ОУНБ ім. К.А. Тімірязєва, Український фонд соціальних інвестицій, Творчий центр Каунтерпарт, представництво Світового банку в Україні, Інститут громадянського суспільства, Корпус Миру США в Україні, Посольство США в Україні, Посольство Японії в Україні, Товариство наукових викладів у Львові, Школа Лідерів з Варшави, громадська організація «Асоціація бібліотек Вінниччини», Українська бібліотечна асоціація. Завдяки активній участі у конкурсах, підтримуваних вітчизняними та іноземними інвесторами, ми вигравали грантові та інвестиційні проекти, які сприяли розвитку як самої бібліотеки, так і територіальної громади.

Перший такий проект був від Українського фонду соціальних інвестицій і мав назву «Створення якісних послуг у сфері культури м. Бар (бібліотека: ремонт, придбання обладнання)», його загальна вартість склала 114 тис. грн. Досягненням проекту були відремонтоване приміщення бібліотеки, придбані сучасні меблі, забезпечення комфортних умов для роботи й відпочинку працівників та користувачів закладу. Внаслідок цих позитивних

зрушень вчетверо зросла кількість бібліотечних послуг, значно покращилася їх якість. В кінці 2007 р. експерти Світового банку після проведення зовнішньої оцінки реалізованого проекту підтвердили його високу успішність і життєздатність. Досвід ефективних напрацювань проекту висвітлювався на Всеукраїнському телевізійному каналі УТ-1 в передачі «Ваш вихід», було знято фільм «Бібліотека в центрі громади».

У ході реалізації проекту від УФСІ колектив працівників бібліотеки та її активні відвідувачі створили в 2005 р. громадську організацію (Асоціацію користувачів Барської районної бібліотеки «Світ інформації») для об'єднання зусиль у діяльності по задоволенню та захисту соціальних, освітніх, національно-культурних, творчих інтересів жителів територіальних громад району, налагодження культурних зв'язків з організаціями культури України та світу. Дана громадська організація ефективно співпрацює з бібліотекою.

Проект від УФСІ став своєрідною підвалиною для здобуття Барською бібліотекою перемоги в конкурсі «*Інтернет для публічних бібліотек (LEAP-V)*» від Посольства США в Україні. Цей проект вирішував важливу проблему обмеженого доступу громадян до інформації в Інтернеті. Грант в сумі 13 тис. доларів використано на створення Інтернет-центру з наданням безкоштовного доступу до глобальної інформаційної мережі, завдяки якому бібліотека кардинально збільшила свою спроможність щодо забезпечення права жителів району і його гостей на вільний доступ до джерел інформації, в наданні інформаційної підтримки організаціям. Центр має 5 робочих місць, обладнаних сучасними оргтехнікою та меблями. Тут регулярно проводяться безкоштовні навчальні сесії для депутатів місцевих рад, працівників освіти і культури, бібліотекарів, керівників громадських організацій, учнів середніх та вищих навчальних закладів. Послугами Інтернет-центру часто користуються гості нашого міста з Польщі, Італії, Франції, Німеччини, Росії. За допомогою можливостей Інтернету бібліотека домовилася про зустріч у своїх стінах з онуком видатного українського поета Івана Франка – Роландом, налагодила зв'язки з українською діаспорою за кордоном. Барській бібліотеці було прислано зі штату Чикаго США близько 2-х тисяч цінних книг, виданих нашою діаспорою. На базі Інтернет-центру бібліотека відкрила філію Вінницького центру Європейської інформації, що підтримується Міжнародним фондом «Відродження», завдяки чому збільшено інформаційний ресурс стосовно процесів євроінтеграції.

Інвестиційний проект «*Покращення доступу сільського населення до правосуддя*» від Творчого центру Каунтерпарт та Інституту громадянського суспільства реалізовувався спільно з районною бібліотекою та Асоціацією «Світ інформації». Він був профінансований Європейським Союзом на суму 400 тис. євро і відпрацьовувався у 4-х районах України (в тому числі в Барському) протягом 2006-2008 рр., підвищуючи обізнаність користувачів бібліотеки і жителів територіальних громад району у застосуванні судового та інших правових механізмів при вирішенні цивільно-правових і публічно-правових спорів. Важливу роль у цьому проекті відіграли навчання у формі тренінгових сесій, семінарів, круглих столів спеціально для керівників та активістів територіальних громад, секретарів рад, представників неурядових організацій, освітян, працівників культури, бібліотекарів, де вони засвоїли пізнавальний матеріал з питань едвокасі, забезпечення прав людини, методики написання проектів, фандрейзингової діяльності, проведення правничих інформаційно-просвітницьких кампаній. Близько півтори сотні осіб, які пройшли навчання, отримали сертифікат європейського зразка. В ході проекту при бібліотеці на базі раніше створеного Центру правової та регіональної інформації почав діяти регіональний інформаційно-консультативний офіс, де юрисконсультом проекту надавалися консультації з правничих питань. У рамках реалізації заходів проекту в конкурсі на кращу правову інформаційно-просвітницьку кампанію взяли участь і загальноосвітні школи, в результаті чого переможці виграли гранти по 3,5 тис. грн. для поширення популяризації правничих знань у сільських школах і своїх громадах. Районна та сільські бібліотеки в ході проекту отримали близько 2-х тис. книг, періодичні видання правничого змісту, а район – значні інформаційні та фінансові інвестиції.

У 2007 р. Барська районна бібліотека, зарекомендувавши себе як успішний заклад культури в сфері інноваційної роботи, проектної діяльності, надання високоякісних послуг для користувачів в естетично оформлених приміщеннях, стала переможцем конкурсу «*Краща бюджетна установа області*»; на виграні кошти придбано сучасні меблі для сектору мистецтв. У 2009 р. кращою бюджетною установою області визнано також Барську районну бібліотеку для дітей; на виділені кошти придбано меблі, принтер і комплектуючі для підключення до мережі Інтернет.

Наукові записки

Результативна участь у конкурсах, успішна реалізація бібліотекою проектів були відзначені Почесною грамотою Барської РДА за вагомий внесок у забезпечення виконання програми соціально-економічного розвитку району. Бібліотеку зараховано до числа шести об'єктів туризму району для організації відпочинку гостей краю в стінах книгозбірні та ознайомлення їх зі здобутками інноваційної діяльності.

Гордістю бібліотеки є перемоги в обласному огляді-конкурсі бібліотечних установ на кращу діяльність з питань формування правової культури та правової свідомості населення, у Конкурсі успішних громад України від УФСІ в рамках гранту уряду Японії, завдяки якому матеріальний ресурс бібліотеки збагатився комп'ютерною і мультимедійною технікою на суму понад 27 тис. грн.

Сьогодні Барська районна бібліотека продовжує пошук нових форм і методів роботи, налагодження партнерських стосунків. У рамках проекту «Глобальні бібліотеки в Україні» від фундації Білла та Мелінди Гейтс в лютому 2010 р. Барською районною бібліотекою спільно з районною бібліотекою для дітей та бібліотеками сіл Балки, Верхівка, Міжлісся, Мигалівці отримано перемогу в конкурсі «Впровадження нових бібліотечних послуг з використанням доступу до Інтернету», проведеному в рамках програми «Бібліоміст», після чого значно збагатилися функції бібліотек по забезпеченню жителів територіальних громад актуальною інформацією, розширився сектор залучення населення до користування послугами з використанням Інтернету, створено належні умови для роботи.

А ще два роки тому сільські бібліотеки району не мали у своєму арсеналі жодного комп'ютера. Тепер ситуація докорінно змінилася: книгозбірні сіл забезпечені 14 комп'ютерами та супровідним технічним обладнанням. Комп'ютеризація значно покращила умови роботи сільських книгозбірень. Такі зміни беруть свій початок із перемоги у 2008 р. ГО «Світ інформації» в конкурсі проектів «Сільським громадам – гідне буття» від громадської організації «ІСАР «Єднання»». Проект «Івановецькій громаді – гідне буття» дозволив у бібліотеці с.Іванівці створити перший в області Інформаційний центр з доступом до Інтернету. 2009 року Івановецька сільська бібліотека, завдяки залученню кращого досвіду проектної діяльності районної бібліотеки та її підтримці, виграла грант на проект «Інтернет для публічних бібліотек (LEAP-VIII)» від Посольства США в Україні та стала дипломантом Всеукраїнського конкурсу «Бібліотека року» від Української бібліотечної асоціації. Сільські жителі отримали можливість скористатися інформаційним багатством Інтернету, навчилися комп'ютерної грамоти, сформуvalи навички роботи в глобальній мережі.

Це яскравий приклад того, як участь у проектній діяльності допомагає бібліотеці покращити матеріальне забезпечення, досягти професійного іміджу та отримати моральне задоволення. Робота над проектами розвиває співпрацю з владою та донорами, вчить освоєнню менеджменту, комунікацій (лобіювання інтересів, ведення переговорів).

Районна бібліотека у квітні поточного року відзначена в ще одному конкурсі від програми «Бібліоміст» – конкурсі проектів співпраці бібліотек з місцевими громадами. Проектом районної бібліотеки «Створення Центру проектного менеджменту» організуються та проводяться тренінгові сесії, семінари, круглі столи з питань кваліфікації, досвіду, етики та інших складових управління проектами, надання послуг з практичної методики написання проектних заявок та їх подання на конкурси для різних цільових груп: молоді, представників виконавчої влади і місцевого самоврядування, активістів громади. Таким чином проектний менеджмент закріпив за собою реноме головного напрямку інноваційної діяльності бібліотеки.

Центр проектного менеджменту втілює ідею нерозривного зв'язку бібліотеки з громадськістю – діяльність Центру здійснює відчутний вплив на сталий розвиток громади. Розкручувати проектні починання суб'єктів господарської та громадської діяльності, стимулювати інтенсивну співпрацю між громадським, державним і приватним секторами на місцевому рівні, спрямовану на покращення економічної, соціальної ситуації, розробляти й упроваджувати проекти – ось такими є завдання Центру проектного менеджменту. Розроблений у проекті блог «Ключ до фінансування Барської громади» (<http://bargromada.blogspot.com/>) створений спеціально для обговорення його перебігу, надання пропозицій щодо співфінансування місцевих проектів. Центр проектного менеджменту працює над втіленням ідеї нерозривного зв'язку бібліотеки з громадськістю: діяльність бібліотеки здійснює відчутний вплив на сталий розвиток громади.

Розвивати проектні починання суб'єктів господарської та громадської діяльності, стимулювати інтенсивну співпрацю між громадським, державним і приватним секторами на місцевому рівні з метою реалізації проектів, спрямованих на покращення економічної, соціальної ситуації, розробляти та впроваджувати проекти – над такими завданнями працює Центр проектного менеджменту.

У рамках роботи Центру районна бібліотека в 2010 р. спільно з Барською районною радою та громадською організацією «Відродження спадщини» працювала над заявкою «Розробка і впровадження інноваційних механізмів сталого просторового розвитку районного історико-архітектурного центру Барської територіальної громади» на Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування. Також надавалася допомога Барській районній раді в розробці проекту «Барський муніципалітет: зв'язок зі світом та громадою району», Барській міській раді – в розробці проекту «Освітленому місту бути!» і Журавлівській сільській раді в написанні проекту «Адміністративно-соціальний центр Журавлівської сільської ради» на обласний конкурс проектів розвитку територіальних громад. Останній проект став виграшним (з обласного бюджету виділено 30 тис. грн.), він передбачає організацію ефективної системи надання послуг сільському жителю у створеному Адміністративно-соціальному центрі. Це будуть адміністративні послуги сільської ради, послуги зв'язку поштового відділення, медичні – оздоровчого профілакторію і ФАПу, інформаційно-освітні – бібліотеки; здійснюватиметься й побутове обслуговування – розпочнуть роботу перукарня, кімната пошиву та ремонту одягу. Перерахований комплекс послуг надаватиметься у двоповерховому приміщенні площею близько 600 м² після проведення в ньому поточного ремонту та газифікації.

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що збереження напрацьованого іміджу, пошук інновацій, нових форм роботи та підходів до бібліотечної діяльності є гідною відповіддю на запити часу, необхідною умовою нових досягнень і поступу бібліотеки.

Персонал бібліотеки працює над підготовкою та проведенням заходів **бібліотечних ідей-проектів** «Жива бібліотека» (зустрічі з відомими жителями Барського краю), «Слов'янська вітальня» (популяризація культурних надбань слов'янських народів), використовує нові інформаційні технології у проведенні масових заходів і наданні користувачам послуг SKYPE-спілкування, створення блогів, інтерактивного спілкування в соціальних мережах, презентації за допомогою мультимедійних засобів, бібліотечної школи менеджменту і власне проектного менеджменту.

Активна проектна діяльність, спрямована на пошук позабюджетних джерел фінансування і розвиток бібліотечних послуг, допомогла нам перемогти у Всеукраїнському конкурсі «Бібліотека року» від УБА і тим самим дала право на участь у Міжнародній конференції «Розвиток публічних бібліотек Польщі та європейські стандарти», яка проходила в польському місті Торунь за підтримки Фонду ім. Фрідріха Еберта.

У контексті українсько-російської співпраці бібліотека взяла участь у семінарі «Полтавська баталія в долях європейських народів XVIII століття» (Київ-Полтава), що започаткувало партнерство районної бібліотеки з Російським центром науки і культури в Києві, який подарував бібліотеці чимало цінних книжкових видань та передплатив російську періодику на суму більш як 15 тис. грн.

Районна бібліотека є учасником міжнародних та всеукраїнських конференцій, семінарів, тренінгів. Усе це робиться з метою надання роботі бібліотекарів високих стандартів. На базі бібліотеки в останні роки було проведено засідання Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бібліотека в контексті світової культури, науки, інформації», зустріч з директорами районних бібліотек Хмельниччини у формі творчої лабораторії «Сходінки до успіху бібліотеки», вивчення інноваційної діяльності викладачів бібліотечних дисциплін Тульчинського училища культури, практичне заняття «Значення бібліотек у процесі побудови інформаційного суспільства: досвід та перспективи» для завідувачів районних дитячих бібліотек області.

Барська районна бібліотека була учасником Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бібліотеки України: участь у розбудові інформаційного суспільства», інтерактивних навчань «Методика залучення коштів» від УФСІ (грант Посольства Японії в Україні), конференцій «Забезпечення доступності правосуддя: набутий досвід, перспективи співпраці влади і громадськості», «Розвиток потенціалу громад – шлях до вирішення проблем бідності». Згадаємо тут і про участь у конференціях з питань розбудови потенціалу громад від

Японського фонду соціального розвитку та від Швейцарського бюро розвитку, у семінарах від Посольства США в Україні.

У поточному році бібліотека в рамках підготовки проекту «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи розвитку» стала одним з ініціаторів проведення круглого столу «Формування концепції відродження музею-садиби М.М. Коцюбинського в місті Бар» за участю представників місцевої влади, керівників установ та навчальних закладів, громадських активістів і краєзнавців. Під час засідання круглого столу формувалися конкретні напрями пошуку шляхів і можливостей відновлення будинку М.Коцюбинського як історичної пам'ятки міста.

Відгукнувшись на заявку ГО «Світ інформації», Корпус миру США в Україні делегував на два роки до нашої бібліотеки волонтерку Маргарет Хенкемп для проведення співпраці з громадою через реалізацію *проектів розвитку громади*. Добровольці Корпусу миру зазвичай співпрацюють із громадськими організаціями, благодійними фондами, бібліотеками, музеями, органами місцевого самоврядування, місцевими органами влади, державними центрами зайнятості, навчальними закладами з метою допомоги в забезпеченні місцевих потреб через громадські проекти та програми, покращити знання та професійні навички громадян, розширити їх обізнаність у соціально-економічних питаннях, зокрема тих, які стосуються життя місцевих громад, підвищити рівень залучення громадян до вирішення питань покращення якості життя.

Маргарет Хенкемп уже проводить навчання-тренінги та семінари для працівників бібліотеки і цільових аудиторій з метою залучення громади до реалізації проектів, допомагає здійснити пошук партнерів і встановити зв'язки з організаціями, мобілізувати ресурси та віднайти шляхи досягнення сталості у довгостроковій перспективі, розвиває ідеї волонтерства в громаді, ініціює покращення співпраці між державними установами, громадськими організаціями та суб'єктами бізнесу задля реалізації спільними зусиллями проектів, у формі англійських та бізнес-клубів навчає ділової англійської мови представників громади. Волонтер Корпусу миру працює над підвищенням рівня діяльності організацій через покращення зв'язків із громадськістю і пошук шляхів фінансової стійкості, розширення кола професійних і партнерських контактів.

Таким чином, поданий вище матеріал демонструє на прикладі Барської районної бібліотеки як закладу, який напрацював досвід фандрейзингової діяльності та досяг успіху в реалізації ряду проектів, можливості ефективної співпраці суб'єкта територіальної громади з самою громадою, результатом чого є поступальний розвиток. Закладені бібліотекою високі стандарти інноваційної діяльності стимулюють розвиток інших організацій, установ, закладів. Бібліотека, як своєрідний центр перетворень громади, за умов сучасності значно розширила свої функції: працює над розбудовою третього сектору (місцевих громадських організацій), спрямовує діяльність організованих структур громади в напрямку вишукування коштів для співфінансування місцевих проектів, метою яких є реалізація важливих соціальних завдань.

С.М. Филипова ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ БАРСКОЙ РАЙОННОЙ БИБЛИОТЕКИ

В статье освещаются вопросы развития Барской районной библиотеки и ее влияние на развитие общины благодаря проектной деятельности, раскрывается потенциал эффективного взаимодействия библиотеки и общины в контексте пространственного развития Барского края.

Ключевые слова: Барская районная библиотека, Ассоциация пользователей Барской районной библиотеки «Мир информации», проектная деятельность, Центр проектного менеджмента, территориальная община, развитие.

S.M. Fylypova HISTORY OF DEVELOPMENT OF LORDLY REGIONAL LIBRARY

In the article osveschayutsya development issues Barskoy rayonnoy library and its impact on the development obschnyny thanks proektnoy activities, effectively raskryvaetsya capacity of the library and interaction in the context obschnyny prostranstvennoho development Barskoho edges.

Keywords: Barskaya rayonnaya Library, Association rayonnoy library users Barskoy Mir information», proektnaya operations, project management center, terrytorialn community, development.